

เติมความรู้

พงศ์ทอง พงศ์วิญญู¹

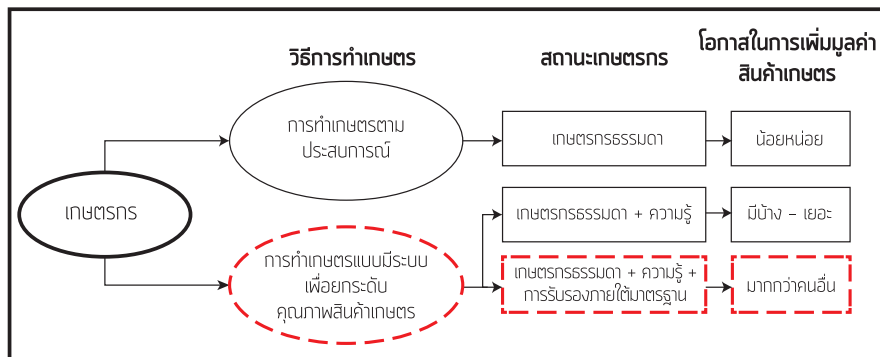
จี เอ พี

เพื่อการยกระดับราคา ผลผลิตแก่เกษตรกร

คงปฏิเสธไม่ได้ว่า คนที่อยู่ในอาชีพเกษตรกรย่อมมีความคาดหวังในเรื่องราคาผลผลิตที่จะได้รับมากกว่าเรื่องอื่น ดังนั้น สิ่งที่เกษตรกรต้องรู้เพื่อนำไปปฏิบัติ คือ สิ่งที่จะช่วยให้ราคาผลผลิตสูงขึ้น ในที่นี้จะขอกล่าวถึงเรื่องการยกระดับมาตรฐานรับรองผลผลิตทันทีที่เรียกกันว่า “จี เอ พี”² จึงจะช่วยนำไปสู่การยกระดับราคาผลผลิตแก่เกษตรกรได้
แนวทางหนึ่ง

จี เอ พี คืออะไร

จี เอ พี หรือแปลเป็นความหมายภาษาไทยว่า “การทำเกษตรที่ดี” เพื่อให้เกิดความเข้าใจในแบบง่ายๆที่ตรงกัน ผมขอใช้แผนภาพที่ 1 ประกอบการอธิบายต่อไปนี้ครับ

จากแผนภาพที่ 1 เกษตรกรสามารถเลือกวิธีการผลิตในแบบหลักๆ ได้สองวิธีคือ “การทำเกษตรตามประสบการณ์” และ “การทำเกษตรแบบมีระบบ” ในการทำเกษตรตามประสบการณ์นั้น ไม่ใช้การทำเกษตรเพื่อหาช่องทางการเพิ่มมูลค่าจะทำได้

แต่อาจจะต้องใช้ทักษะ และความชำนาญเฉพาะทางของเกษตรกร ทำให้โอกาสในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรที่เกษตรกรผลิตด้วยวิธีนี้นั้น ทำได้ยากกว่าการทำเกษตรในแบบที่สอง

การทำเกษตรในแบบที่สองก็คือ “การทำเกษตรแบบมีระบบ” หรือก็คือการทำเกษตร “อีกแบบหนึ่ง” ที่ได้กล่าวทิ้งไว้ การทำเกษตรรูปแบบนี้ ผมขอเรียกว่า “ทำเกษตรแบบเปิดคู่มือ” ซึ่งมาตรฐาน GAP ที่กล่าวมานั้นก็เป็นคู่มือที่ทั่วโลกยอมรับว่าเป็นมาตรฐานสากล โดยความรู้ในคู่มือนี้เป็นความรู้ที่จัดเตรียมให้เกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ ตรงความต้องการของตลาด เพื่อความปลอดภัยของทั้งตัวเกษตรกร และผู้บริโภคทั้งกระบวนการผลิต ตั้งแต่การเตรียมพื้นที่ ไปจนถึงการ

¹ อ้างอิงและดัดแปลงจากวิทยานิพนธ์ ประกอบการจบการศึกษาปริญญาเอก : *Development of Good Agricultural Practices (GAPs) in Thailand : a cases study of Thai National GAP selected products* โดย ดร. พงศ์ทอง พงศ์วิญญู, Graduate School of Biosphere Science, Hiroshima University, Japan (2015)

² จี เอ พี ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ มุ่งเน้นไปที่มาตรฐาน QGAP เนื่องจากมีผลกระทบต่อเกษตรกรในเชิงกว้าง ทั้งในด้าน จำนวนเกษตรกร และกลุ่มพืชที่มีการส่งเสริม

การทำสวนผลไม้ GAP ของเครือข่ายคุณค่าผลไม้คุณภาพจังหวัดจันทบุรี

จัดการผลผลิต โดยเมื่อเกษตรกร สามารถ “ทำตามคู่มือ” นี้ได้อย่างเหมาะสม โดยเมื่อเจ้าหน้าที่กรมวิชาการเข้าตรวจความเหมาะสมของแปลงทั้งแปดมิติในการเพาะปลูกของเกษตรกร เกษตรกรก็จะได้รับการรับรองโดยกรมวิชาการเกษตร (หรือเรียกง่ายๆว่า “ได้ใบรับรอง” นั้นเอง)

สถานการณ์ที่เป็นจริงเกี่ยวกับ จี เอ พี

แม้ว่า “คู่มือจี เอ พี” จะมีประโยชน์ และเหมาะสมกับการพัฒนาขีดความสามารถ ในการผลิตสินค้าเกษตรเพียงใดก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติ เกษตรกรไทยผู้มีประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญในการเพาะปลูกอยู่เป็นทุนเดิมอยู่แล้วนั้น มีอุปสรรคมากมาย ในการปรับตัว เพื่อน้อมรับนวัตกรรมคู่มือ การเพาะปลูกนี้ เช่น ความยุ่งยากในการจดบันทึก เป็นต้น

ตัวอย่างที่ใช้อธิบายความเปาะบางนี้ สามารถอธิบายได้ด้วยจำนวนเกษตรกรผู้ได้รับการรับรองมาตรฐานลดลง “ครึ่งหนึ่ง”

แปลงสละ GAP ของทายาทเกษตรกร

การถ่ายทอดชุดความรู้การทำสวน GAP ภายใต้วงเวียนเรียนรู้มีชีวิตกลุ่มชาวสวนผลไม้คุณภาพ

GAP ช่วยยกระดับราคาผลผลิตของเกษตรกร

ในช่วงระยะเวลาเพียงสี่ปี ซึ่งสอดคล้องกับ ข้อมูลขององค์กรอาหารสากลที่ชี้ให้เห็น ว่าการใช้คู่มือจี เอ พี ในการเพาะปลูกของ เกษตรกรในระยะแรก ส่งผลให้เกษตรกร ขาดแรงจูงใจในการใช้มาตรฐานการเกษตร อย่างต่อเนื่อง และพบว่า สาเหตุสำคัญมา

จาก 5 เหตุผลหลัก ได้แก่ ประสิทธิภาพใน การพัฒนามาตรฐาน GAP ในประเทศไทย ความเหมาะสมในการจัดเตรียมโครงสร้าง มาตรฐาน และการนำไปใช้ การพัฒนา มาตรฐานเทียบเคียง GAP ผลตอบแทน ทางเศรษฐกิจในการนำมาตราฐานไปใช้

และเกษตรกรมีความเชื่อว่า “ตลาด” ไม่ได้ สนับสนุนมาตรฐานจี เอ พี ในเชิงเศรษฐกิจ อย่างชัดเจน

แนวทางที่ควรจะเป็น

ดังที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า การ พัฒนามาตรฐาน GAP จะส่งผลกระทบต่อ การตัดสินใจรับนวัตกรรมของเกษตรกร เมื่อ “ตลาด” สามารถให้ผลตอบแทนทาง เศรษฐกิจ เป็นที่น่าพอใจต่อเกษตรกร เมื่อ เกษตรกรตัดสินใจนำมาตราฐานเข้ามาใช้ใน การเพาะปลูก จะเกิดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งแสดงผลออกมาผ่านอัตราการยอมรับ นวัตกรรม (Perception level) เนื่องจาก ในทางปฏิบัติ เกษตรกรจะใช้ความรู้หลัก สองแหล่งในการทำเกษตร ซึ่งคือ การ เรียนรู้มาตรฐานควบคู่กับประสบการณ์ เกษตรกรรมที่สะสมมา

ทิศทางการยกระดับมาตรฐาน ผลิภัณฑ์ จี เอ พี แก่เกษตรกรไทย

ผลการวิจัยที่ชี้ให้เห็น ปัจจัยส่งผล ต่อการตัดสินใจรับนวัตกรรมการพัฒนา จี เอ พี ของเกษตรกรดังกล่าวข้างต้น ดังนั้น แนวทางการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ จี เอ พี แก่เกษตรกรไทยนั้น จึงควรดำเนินการ ไปพร้อมกัน ทั้งนโยบายด้านการส่งเสริม การพัฒนามาตรฐานจีเอพีที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับบริบทของเกษตรกร และการก ระบุต้นอุปสงค์เพื่อให้มีตลาดรองรับผลผลิต มาตรฐานจีเอพีที่ชัดเจน จึงจะทำให้จีเอพี มีความสำคัญต่อการยกระดับราคาผลผลิต แก่เกษตรกรได้อย่างแท้จริง

